

(๕) คดีสิทธิชุมชนบ้านแม่อมกิ

กลุ่มคดี	สิ่งแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ	
คำพิพากษา	ศาลจังหวัดแม่สอด	
คดีหมายเลขดำที่	๑๗๗๐/๒๕๕๑	
คดีหมายเลขแดงที่	๑๗๓๗/๒๕๕๑	
ประเภทคดี	อาญา	
คู่ความ	พนักงานอัยการจังหวัดแม่สอด	โจทก์
	นางนอเฮมมู่หรือหน่อเฮมมู่หรือแฮมมู่ เวียงวิชา หรือเวียงนวิชา	จำเลย
เรื่อง	ทรัพยากรธรรมชาติ/ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ ความผิดต่อพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ	
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none">- พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗- พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. ๒๕๒๔	

ประเด็นสำคัญในการพิจารณา และผลคำพิพากษา

๑. แม้ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า บริเวณที่พิพาทเป็นเขตป่าสงวนป่าท่าสองยาง ซึ่งการกำหนดได้มีการออกเป็นกฎกระทรวงและประกาศในราชกิจจานุเบกษาตั้งแต่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๖ ทั้งได้ปิดประกาศให้ประชาชนทั่วไปทราบ จึงต้องถือว่าจำเลยได้รับทราบว่าเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ จะอ้างว่าไม่ทราบไม่ได้ก็ตาม แต่กลับได้ความจากคำเบิกความของนายอำเภอท่าสองยางในขณะเกิดเหตุว่า ราษฎรในตำบลแม่วะหลวงเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเกือบทั้งหมด ตั้งถิ่นฐานมานาน มีอาชีพทำไร่หมุนเวียนและพื้นที่ในตำบลแม่วะหลวงเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติ ทั้งบริเวณพิพาทอยู่ข้างทางสาธารณะถนนสายแม่สอด-แม่สะเรียง และอยู่ห่างจากหมู่บ้านแม่อมกิที่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงพักประมาณ ๒ กิโลเมตร โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตากก็เบิกความสนับสนุนคำเบิกความของนายอำเภอท่าสองยางว่าพยานขับรถผ่านที่พิพาทที่พิพาทมีลักษณะเป็นพื้นที่

ทำกิน มีดินอุดมสมบูรณ์ ยิ่งไปกว่านั้น ดร.ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี อาจารย์คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐให้ทำงานวิจัยระบบการทำไร่หมุนเวียน เป็นพยานเบิกความยืนยันว่าที่พิพาทมีต้นไม้ใหญ่จำนวนหนึ่งที่ชาวบ้านทิ้งไว้ไม่ได้ตัด เพื่อให้พื้นที่ดังกล่าวฟื้นตัวเร็วขึ้น ไม้ที่ถูกตัดเป็นไม้ขนาดเล็ก ไม่ใหญ่มาก เป็นไร่ที่ชาวบ้านทำไร่หมุนเวียน พยานเหล่านี้ประกอบอาชีพราชการเป็นพยานคนกลางไม่มีส่วนได้เสียกับคู่ความฝ่ายใด เบิกความให้ข้อเท็จจริงสมเหตุสมผล คำเบิกความของพยานทั้งสามปากจึงมีน้ำหนักน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนายอำเภอทำสองอย่างที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ ถึงปี ๒๕๕๑ และเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนในคดีนี้ ได้มีความเห็นสั่งไม่ฟ้องจำเลย โดยให้เหตุผลที่ควรรับฟังว่า “อาศัยมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ มีพยานหลักฐานรับฟังได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาทำกินในที่ดินแปลงนี้มาก่อนวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ ตั้งแต่รุ่นยายเคยทำกินในลักษณะไร่หมุนเวียน เข้าใจว่าทางราชการผ่อนผันให้ทำได้โดยไม่ให้บุกรุกแผ้วถางใหม่ ชุมชนชาวกะเหรี่ยงตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยทำกินกันในบริเวณนี้มานานหลายชั่วอายุคน” ดังนั้นในข้อที่โจทก์พยายามจะนำสืบให้เห็นว่าที่พิพาทไม่ผ่านการทำเกษตรหรือเข้าทำประโยชน์มาก่อน เห็นได้ว่าเลื่อนลอยเชื่อถือไม่ได้

๒. ข้อเท็จจริงจึงน่าเชื่อตามที่จำเลยนำสืบว่าที่พิพาทเป็นที่ดินที่ผ่านการทำประโยชน์มาแล้ว สภาพทั่วไปมีแต่ต้นไม้ จะมีต้นไม้ขึ้นบ้างเป็นต้นเล็กๆ บริเวณข้างเคียงก็ล้วนมีราษฎรคนอื่นเข้าทำประโยชน์อยู่ทั่วไป และมีการเข้ายึดถือที่พิพาทก่อนที่ทางราชการจะกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำเลยเข้าทำประโยชน์ในที่พิพาทก่อนที่ทางราชการจะกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำเลยเข้าทำประโยชน์ที่พิพาทโดยได้รับตกทอดมาจากบิดามารดา เช่นนี้ ย่อมเป็นพฤติการณ์ที่ทำให้จำเลยซึ่งเป็นชาวบ้านธรรมดาในชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงไม่สามารถพูดอ่านภาษาไทยได้ ที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนในหมู่บ้านแม่อมกิมาเป็นเวลานานแล้ว ทั้งได้อาศัยที่พิพาททำประโยชน์ก่อนที่ทางราชการจะประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ เข้าใจได้ว่าที่พิพาทเป็นที่ดินที่รัฐอนุโลมผ่อนผันให้ราษฎรที่ทำประโยชน์อยู่ก่อนแล้วได้ทำประโยชน์ต่อไป จึงทำให้เห็นว่าจำเลยได้กระทำไปโดยสำคัญผิดเข้าใจว่าสามารถที่จะเข้าไปแผ้วถางที่บริเวณพิพาทได้ เป็นการขาดเจตนา การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามฟ้อง

พิพากษายกฟ้อง